

Representantforslag 92 S

(2009–2010)

fra stortingsrepresentantene Hans Frode Kielland Asmyhr, Robert Eriksson, Morten Ørsal Johansen og Per Sandberg

Dokument 8:92 S (2009–2010)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Frode Kielland Asmyhr, Robert Eriksson, Morten Ørsal Johansen og Per Sandberg om begrensninger i utenlandske kriminelles sosiale rettigheter i Norge

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstillerne viser til ulike oppslag i media den siste tiden der det fremheves at utenlandske kriminelle har rettigheter knyttet til offentlige ytelser mens de soner fengselsstraff. Utlendinger opparbeider seg rett til uføretrygd, alderspensjon og barne-trygd i Norge, til tross for at de ikke har lovlig opphold. Etter forslagsstillernes mening er dette svært betenkelig, både når det gjelder effekten av straffesystemet, men også med hensyn til befolkningens rettsfølelse.

Til enhver tid soner mellom 30 og 40 pst. utlendinger i norske fengsler. 7 av 10 soner en dom på over ett år. Ett år er samtidig minimumstiden for opphold i landet før man får rett til grunnytelser etter folketrygden.

Forslagsstillerne vil i denne sammenheng vise til representantforslag fra Robert Eriksson, Dokument 8:42 S(2009–2010) om endringer i folketrygdloven.

Forslaget tar opp et tiltak for å hindre at utlendinger uten lovlig opphold får rettigheter i den norske stat.

Det finnes tilfeller hvor utlendinger som har mulighet til å søke prøveløslatelse, nekter dette fordi det er lukrativt å sitte i et norsk fengsel. Videre er det utlendinger som sender penger til familie i hjemlandet og er i stand til å forsørge disse med midler opparbeidet i fengslene.

I denne sammenheng vil forslagsstillerne vise til saken som ble publisert i Adresseavisen 12. februar 2010, der en 19 år gammel rumener ble tatt for tyveri av en luksusbil. Vedkommende var tidligere dømt flere ganger for vinningskriminalitet og blitt utvist to ganger fra Norge. Siste gang var han bare tre dager i hjemlandet før han returnerte til Norge igjen. Rumeneren sier følgende:

«Det er bedre å sone i fengsel i Norge enn å være i Romania».

Videre sier han at han helt sikkert kommer til å returnere til Norge på nytt for å begå kriminalitet dersom han blir sendt ut igjen.

Utlendinger uten lovlig opphold i Norge anses ikke å være her ulovlig når de soner fengselsstraff. Fra Arbeidsdepartementets tolkning av regelverket siteres følgende:

«Avsoning i norske fengsler i samsvar med rettskraftig dom er ikke å anse som ulovlig opphold. Personer med dommer på 12 måneder eller mer vil derfor være å anse som medlem av folketrygden i henhold til folketrygdloven paragraf 2-1.»

Utviklingen viser at stadig flere fra øst-europeiske land kommer til Norge for å bedrive vinningskriminalitet. Når man ser på lønnsnivået i slike land, gir det alvorlige signaler når det gjelder motivasjonen for å komme til Norge med kriminalitet for øyet. Eksempelvis er en gjennomsnittlig årsinntekt i Bulgaria 18 000 kr, det samme som dagpenger alene utgjør for innsatte i et norsk fengsel. Videre er gjennomsnittlig årsinntekt i Romania og Latvia henholdsvis 30 472 kr og 42 766 kr.

Dagpenger til innsatte i norske fengsler utgjør 52 kr. Det er også mulig å få tillegg på 20 kr for «særlig viktig arbeid». Til sammen 25 920 kr i året.

Man har i tillegg krav på barnetrygd, kr 11 640 i året per barn og kontantstøtte på 39 636 kr i året. En utenlandsk kriminell med ett barn kan således komme opp i en årsinntekt i et norsk fengsel på 77 196 kr og følgelig inntil flere ganger mer enn en vanlig lønn i hjemlandet.

Kriminell virksomhet fremstår derfor som risikofri all den tid det fremstår som mer lukrativt å sone en dom i Norge enn å leve vanlig i hjemlandet.

Norsk kriminalomsorg fremstår så attraktiv for utlendinger at det er åpenbart at det må tenkes nytt. For at straffen skal få den preventive effekt den er ment å ha, kan ikke utlendinger sone under vanlige forhold i Norge.

Det er et stort behov for å få på plass soningsavtaler med land som Romania, Bulgaria og andre øst-europeiske land svært raskt, slik at utlevering til soning der kan skje effektivt. I 2008 ble kun 60 utenlandske kriminelle sendt til hjemlandet for soning. Dette er svært beskjedent når man vet at det sitter over 1 000 innsatte som ikke er norske statsborgere i norske fengsler.

Da norske myndigheter ikke får til effektive utvekslingsavtaler for straffedømte, er det viktig med midlertidige løsninger inntil slike avtaler er etablert. Forslagsstillerne mener derfor man umiddelbart må sette i gang å kjøpe soningsplasser i de respektive land. Denne løsningen vil også ha økonomiske fordeler da soningsplasser i lavkostland er lavere enn utgiftene ved fengselsopphold i Norge.

Til norske medier har latviske og rumenske myndigheter tatt til orde for at de vil ha sine kriminelle hjem. Dette fordi de er bekymret for eget rykte ved at deres statsborgere utgjør et samfunnsproblem som kriminelle i andre land. Det vil derfor ikke være noe problem å få utenlandske kriminelle ut av Norge og hjem for soning der.

I forlengelsen av disse problemstillingene mener forslagsstillerne det er viktig å effektivisere prosessen rundt utvisning knyttet til straffbare handlinger. I dag er det tilfeldig om politiet og utlendingsmyndighetene starter henholdsvis etterforskning og utvisningssak samtidig. I noen tilfeller blir den kriminelle tiltalt, dømt og straffet uten at utvisning gjennomføres. Skal kriminalitetsbekjempelsen i Norge være effektiv, må man sende ut signal om at kriminelle utlendinger skal rett ut igjen når de ikke har redelige hensikter. Man må derfor endre utlendingsloven slik at idømt straff automatisk fører til utvisning fra Norge.

Den preventive effekten av idømt straff vil bli vesentlig større dersom kyniske kriminelle vet at de blir sendt til hjemlandet når de blir tatt. Økonomiske goder og soningsforhold der fremstår som mye mer pre-

ventive. Gevinsten blir også langt lavere ved slik kriminalitet i forhold til hvordan det er i dag.

Alternativt må det utredes om Norge skal opprette soningsanstalter tilpasset disse kriminelle og som holder så vidt lav standard at fengselsstraff virker preventivt.

Regjeringen har ingen helhetlig oversikt over hvilke ytelser utenlandske kriminelle har eller kan ha krav på. Da forslagsstillerne henvendte seg til Stortingets utredningsseksjon for å få en slik oversikt, var svaret følgende:

«Utredningsseksjonen har vurdert oppdraget ditt, og kommet til at vi ikke kan lage en slik oversikt uten bidrag fra berørte departementer. Vi tok på denne bakgrunn kontakt med Kriminalomsorgsavdelingen i Justisdepartementet, som har det overordnede ansvar for kriminalomsorg og straffgjennomføring. Vi spurte underdirektør Sissel Kofoed om det fantes en slik oversikt. Departementet har ikke utarbeidet noen slik samlet oversikt. Hun påpekte at dette var en svært jobb som involverte mange ulike departementer. Dersom Stortinget ønsker å få en slik oversikt utarbeidet, kan en anmode regjeringen om det.»

Det er svært betenkelig at departementet, som har det overordnede ansvaret for straffgjennomføring, ikke vet hvilke ytelser de kriminelle mottar, all den tid slike ytelser har stor innvirkning på effekten av straffen som gjennomføres og for hvilken grad Norge er attraktivt for kriminelle.

Den manglende oversikt er igjen et tankekors for Stortinget, som mister muligheten for å se på ytelsene under ett og deretter foreta nødvendige innstramminger.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

I

Stortinget ber regjeringen legge frem oversikt over hvilke økonomiske og sosiale ytelser utenlandske kriminelle har i norske fengsler, samt forslag til begrensninger eller stopp i disse ytelsene slik at fengselsstraff virker preventivt.

II

Stortinget ber regjeringen umiddelbart starte arbeidet med å kjøpe soningsplasser til utenlandske straffedømte i deres hjemland.

11. mars 2010